

Høringsvar fra Christianssand klatreklubb vedr. NVEs forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land

DEL I, GENERELL INNLEDNING

Christianssand Klatreklubb (CKK) ble stiftet i 1990, men det har vært klatreaktivitet i Kristiansandsområdet helt fra midten av 70-tallet. Klubben teller i dag 419 medlemmer med aldersspenn fra 0-70+.

CKK er fremdeles, til tross for at medlemstallet stadig stiger, en "god tradisjonell klatreklubb" hvor det er medlemmene selv om tar initiativ til og står for det meste av aktivitetene. Klubbens viktigste oppgave, både nå og tidligere, er tilrettelegging for aktivitet, dvs. utvikling og vedlikehold av klatrefelt og klatrevegger med klatreruter på alle nivåer.

CKK er en klubb tilknyttet *Norges Klatreforbund* (NKF) som igjen er en del av paraplyorganisasjonen *Norsk Friluftsliv* som omfatter mer enn 950 000 medlemskap, og som har uttrykt stor bekymring for konsekvensene av den pågående vindkraftutbyggingen i Norge: <https://www.norskfriluftsliv.no/krever-stans-i-nedbygging-av-norsk-natur/>

Mer konkret ligger CKKs verdier, ansvar og interesser nedfelt i NKF's strategiplan¹ som blant annet sier at vi verdsetter gleden ved bevegelse, trening, lek, naturopplevelser og vennskap; at vi tar ansvar for naturen og utøver sporløs ferdsel og at vi tar vare på klatringens etikk og tradisjon.

I strategiplanen står det klart at NKF sentralt og klatreklubbene, dvs. CKK i dette tilfellet, skal engasjere seg ved å arbeide for å sikre muligheter til klatring i urørt og støyfri natur. NKF og klatreklubbene skal fremme klatreres interesser når det legges fram planer om nye inngrep som berører klatreområder. NKF og klatreklubbene ønsker også å få registrert sine klatrearenaer som friluftsområder slik at disse skal kunne skjermes for tekniske inngrep og på denne måten samtidig bidra til at viktige naturområder ikke forringes.

Da NVE offentliggjorde sitt forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land, 1. april 2019, oppdaget vi at flere av våre klatreområder og deres nærmeste omgivelser ligger i hva som defineres som «ikke-ekskludert» areal innenfor det utpekte området *Agder og Rogaland*. Vi føler derfor et sterkt behov for å ytre CKKs interesser og ber om at våre innspill tillegges vekt blant høringsuttalelsene til NVEs nasjonale ramme for vindkraft på land.

Slik vi ser det, er verken det enkle, sporløse friluftslivet eller verdien av inngrepsfri natur vektet sterkt nok i Nasjonal ramme. NVE velger f.eks. å se bort i fra Miljødirektoratets bemerkninger om verdien av urørte naturområder som per nå antas være lite brukt til friluftsmål. I den forbindelse vil CKK legge til at klatrere så langt det er mulig etterstreber

¹ NKF's Strategiplan for perioden 2018 - 2020 ble vedtatt på klatretinget i april 2018. <https://klatring.no/strategi-og-planer>

og praktiserer en sporløs ferdsel, dvs. å ikke etterlate seg varige merker etter aktivitet. Dette har muligens medvirket til at de berørte klatreområdene (friluftsområdene) i *Agder og Rogaland* (i Nasjonal ramme), av NVE regnes som lite brukt og dermed som mindre konfliktfylte i forbindelse med vindkraftutbygginger. Dette gjelder for eksempel Sletafjell i Åseral, hvor klatrerne har etterlatt seg minimalt med spor selv om området er mye brukt. Gitt at NVE i Nasjonal ramme fortsetter å se bort i fra Miljødirektoratets verdsetting av urørte områder ansett lite brukt til friluftsmål, blir det særlig viktig å styrke faktagrunnlaget om aktivitet. CKK ønsker å oppdatere NVEs kunnskaper på dette området. Vi dokumenterer i fortsettelsen derfor våre berørte klatreområder– med kommentarer og innspill som vi på det sterkeste håper at NVE vil ta hensyn til i den endelige fastsettelsen av rammen.

Nils Rune Birkeland (far) og Oda Sofie Birkeland (4 år) på klatreruta «Trygg og glad» på Sletafjellet (Slettafjellet på folkemunne).

DEL II, KOMMENTARER OG INNSPILL OM KLATREOMRÅDENE

Utpekt areal «Vest-Agder og Rogaland»

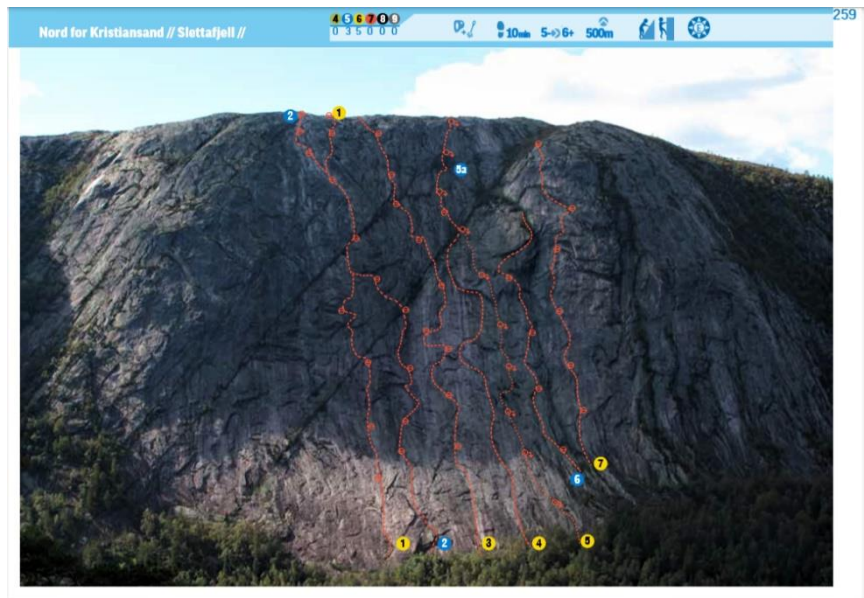
Slettafjellet

Kartreferanse: UTM

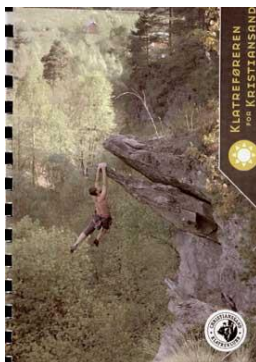
32V/WGS84:

6508082, 416406

Kartnavnet «Slettafjellet» har navnet «Slettafjellet» eller «Slettafjell» på folkemunne og i klatremiljøet.

Klatreområdet er dokumentert i følgende publikasjoner og bøker:

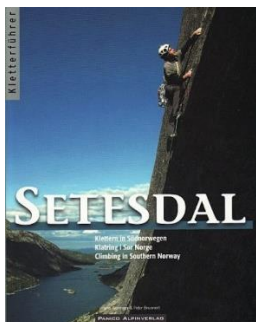

Klatreføreren for Kristiansand
(2001)
Christianssand klatreklubb

«Ruteblekke for Slettafjell»

Sørlandsfører
(2005)
Christianssand klatreklubb,
Mandal og Lindesnes klatreklubb og Grimstad og Arendal klatreklubb
- Fører og guide for Slettafjell side 213-217

Setesdal
(2014)
ISBN: 9783956110009
Panico Alpinverlag

Klatreguide Slettafjell
side 340-345

Sørlandet Rock
(2015)
ISBN: 9788230328866
Christianssand klatreklubb

Klatreguide til Slettafjell
side 257-260
(Vedlegg 1)

Artikler:

Visit Norway: Sol, klatring og svaberg på Sørlandet.

<https://www.visitnorway.no/reisemal/sorlandet/aktiviteter-attraksjoner/aktiv-ferie/klatring/>

Norsk Klatring: Til Minne (vedlegg 2)

Blogger:

<https://lvngthdrm.wordpress.com/2014/05/26/ikke-akkurat-haegefjell/>

Kommentar:

Klatreområdet strekker seg fra kartreferansen (topp 776 moh.) 1,5 km i nordvestlig retning langsetter dalføret Fiskårdalen. Vegghøyden er mellom 250 og 300 meter. Fjellet er et sentralt landskapselement som kan ses fra store avstander. Spesielt vakkert og prominent sett fra kirkestedet Åkernes ved den vestlige og nordlige bredden av Lognevatnet. Toppen er også det høyeste punktet i det store og lite berørte fjellområdet avgrenset av

fylkesvei 455/351 i vest, fylkesvei 302/353 i øst og riksveg 42 i sør som omfatter nedbørfeltet til det vernede vassdraget Kosåna. Det har vært klatret i Sletafjellet siden midten på 1970-tallet, men aktiviteten skjøt fart utover på 1990-tallet ettersom klatresporten på Sørlandet økte i aktivitet, både blant lokale og blant tilreisende tyske og britiske klatrere.

Klatreutfordringene og aktiviteten dokumenteres i utgivelser av flere klatreguidebøker, både på norsk, tysk og engelsk og i flere utgaver av tidsskriftet «Klatring». Veggen byr på varierte utfordringer for mange kategorier klatrere og har i tillegg den attraksjonen at man kommer opp på en skikkelig fjelltopp som gir vide utsyn over store urørte fjellandskaper. Dette er en særlig verdi ved klatringen som dessuten er «kortreist» i den forstand at området befinner seg rundt 1,5 timers kjøring fra flere av de større kystbyene langs sørlandskysten. Fjellet ligger sentralt i et område av «ikke-ekskludert» areal i Nasjonal ramme, og kan derfor bli omgitt av vindkraftverk på flere sider. Det foreligger allerede konkrete planer for opptil 80 vindturbiner i området, Honna-prosjektet, der oppstartmelding allerede er sendt NVE. Honna-prosjektet vil i vesentlig grad forringe klatreopplevelsen. Selv om selve fjellveggen der klatringen foregår neppe blir fysisk berørt av vindkraftutbygging, vil flere vindturbiner oppstillingsplasser og internveier vil kunne bli plassert langsetter (eller i umiddelbar nærhet

til) toppen av fjellet, noe som også vil medføre hva NVE definerer som «totaldominans»² (innenfor en avstand på tre ganger vindturbinens høyde) i tillegg til støy og skyggekast. Utsynet mot urørte fjellvidder i nord, vest og sør vil videre erstattes av innsyn til Norges kanskje største enkeltstående vindindustriområde der et betydelig antall turbiner i tillegg vil ligge innenfor det NVE definerer som «ytte visuell dominanssone» (en avstand på åtte-ti ganger objektets høyde)³.

CKKs innspill er at ekskludert areal innenfor *Vest-Agder og Rogaland* utvides slik at toppen av Sletafjellet (angitt kartreferanse) havner utenfor 15-20 km influenssone der vindturbiner vil «[...]gi en signifikant visuell påvirkning[...]»⁴, og i alle fall utenfor 12 km influenssone der «[...] vindturbiner oppfattes som tydelige landskapselementer og setter sitt preg på opplevelsen av landskapet [...] selv der terrengformasjoner og vegetasjon bidrar til å dempe det visuelle inntrykket.»⁵ Her støtter vi oss også til Miljødirektoratets uttalelse om mulige virkninger av vindkraft i nasjonal ramme:

Det vil også medføre stor konflikt hvis det etableres vindkraft i de største, gjenværende villmarksområdene i Norge, eller i sammenhengende naturområder med urørt preg i regioner av landet der det er lite igjen av slike områder.⁶

Fjellområdet avgrenset av fylkesvei 455/351 i vest, fylkesvei 302/353 i øst og riksveg 42 i sør utgjør et sammenhengende naturområde med urørt preg i en region av landet der det er lite igjen av slike områder.

Lindalsfjellet

Kartreferanse: UTM 32V/WGS84: 6503549, 419289

Rutebeskrivelse av klatreruta «En ettermiddags drøm» vedlegg 3

² Side 62, punkt 22.2 i Forslag til nasjonal ramme for vindkraft.

³ Side 62, punkt 22.2 i Forslag til nasjonal ramme for vindkraft.

⁴ Side 62, punkt 22.2 i Forslag til nasjonal ramme for vindkraft.

⁵ Side 6 i vedlegg 1, *Utfyllende bakgrunnsstoff*, i NVEs veileder nr. 5/2007, *Visualisering av planlagte vindkraftverk*. https://www.nve.no/media/2232/nve_veileder_5_2007.pdf

⁶ Side 48, punkt 16.2 i Forslag til nasjonal ramme for vindkraft.

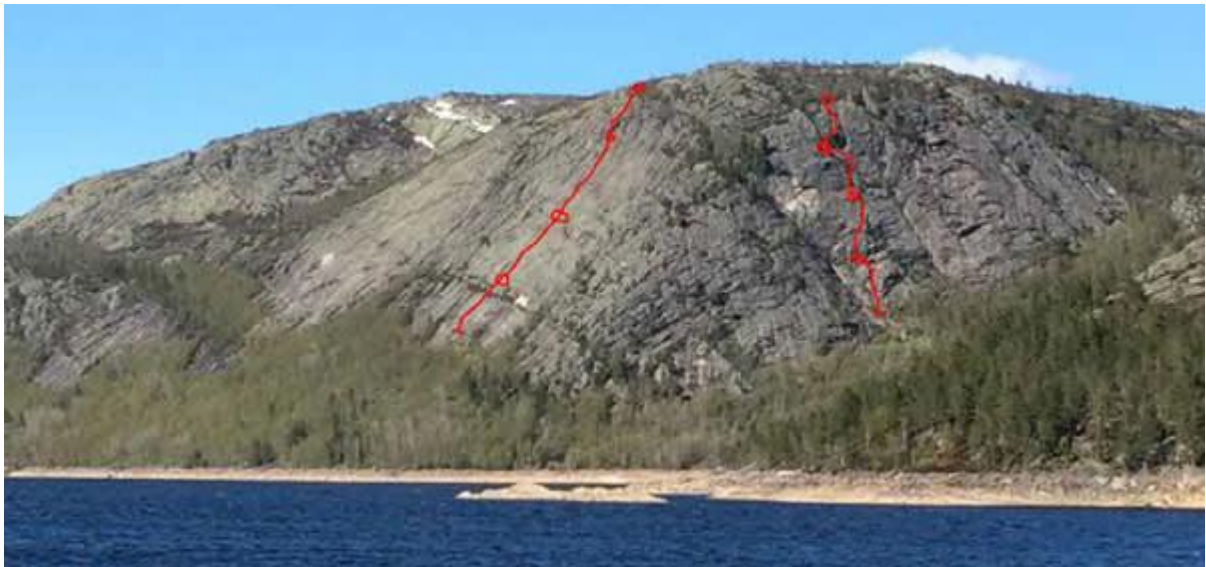

Kommentar: Klatreområdet ligger sør og vest for kartreferansen (topp 602 moh.) over en strekning på ca. 300 meter og befinner seg innenfor Lindalsfjellet og Sydalen naturreservat. Veggghøyden er ca. 200 meter og byr på variert moderat til krevende klatring. Veggen er mindre benyttet enn Sletafjellet, men har lang sesong på grunn av sydvestlig eksponering og lite avrenning av vann fra toppen. Det har vært klatret i veggen siden slutten på

1990-tallet. Landskapsopplevelsen preges av det dramatiske utsynet mot et lavereliggende dalføre og tilgrensende vidstrakte fjellområder i sør og vest. Klatringen er dessuten «kortreist» i den forstand at området befinner seg rundt 1,5 timers kjøring fra flere av de større kystbyene langs sørlandskysten. Selv om fjellet ligger sentralt i et større område med «ikke-ekskludert» areal, antar vi at landskapet i umiddelbar nærhet vil måtte ekskluderes siden dette har naturreservatstatus. Naturopplevelsen vil likevel i stor grad påvirkes både visuelt og av støy og skyggekast ved en eventuell utbygging av vindkraftverk. Det meldte Honna vindkraftverk (opptil 80 turbiner) vil medføre flere turbinplasseringer ca. 1,5 km fra angitt kartreferanse. Utsynet fra toppen vil videre domineres av det planlagte Stemheia-prosjektet med opptil 30 vindturbiner i sørøst og preges av planlagte Tveithei-prosjektet med opptil 20 vindturbiner i sørvest.

CKKs innspill er at ekskludert areal i *Vest-Agder og Rogaland* utvides slik at toppen av Lindalsfjellet (angitt kartreferanse) havner utenfor 15-20 km influenssone, jamfør fotnote 4 og i alle fall utenfor 12 km influenssone, jamfør fotnote 5.

Juvasstølfjellet

Kartreferanse: UTM 32V/WGS84: 6520988, 416726

Artikler:

Norsk Klatring: <https://www.norsk-klatring.no/inspirasjon/et-stort-lite-eventyr>
(vedlegg 4)

Kommentar: Klatreområdet befinner seg sør og vest for kartreferansen (topp 780 moh.) over en strekning på ca. 0,5 km. Vegghøyden er ca. 200 meter. På tross av nærheten til det regulerte Juvatn fremstår området som villmarkspregget. Det er ingen veier eller andre tekniske inngrep i området, og utsynet er vidt ut over det store vannet og de nærliggende dal- og fjellområdene i sør og vest. Klatringen er av moderat vanskelighetsgrad. Veggen er mindre benyttet enn Sletafjellet, men byr på store muligheter for eventyrpreget klatring. Klatringen er dessuten «kortreist» i den forstand at området befinner seg rundt 1,5 timers kjøring fra flere av de større kystbyene langs sørlandskysten. Fjellveggene befinner seg nå i «ikke-ekskludert» areal i rammen, men ligger per nå ikke i umiddelbar nærhet til planlagte vindkraftverk. Selv om det er lite sannsynlig at selve veggen vil bli fysisk berørt av eventuelle utbygginger, vil påtenkte prosjekter på Kjosevassheia og Støylsogheia i sør likevel i stor grad forringe området villmarkspreg og dermed sterkt redusere klatreopplevelsen.

CKKs innspill er at ekskludert areal i *Vest-Agder og Rogaland* utvides slik at toppen av Juvasstølfjellet (angitt kartreferanse) mot nord, sør og vest havner utenfor 15-20 km influenssone (jamfør fotnote 4) og i alle fall utenfor 12 km influenssone (jamfør fotnote 5) samt minst utenfor ytre dominanssone (jamfør fotnote 3) mot øst, avgrenset av den markant høyere fjellryggen Tverrdalsheii.

Klatring i vestveggen på Juvasstølfjellet.

Siw Ørnhaug i gang med Trygg og glad, 6, på Slettafjell. Tom Egil Rosseland like bak. Foto: Christian Gvein.

Beliggenhet

Slettafjellet ligger mellom Åseral og Evje, ca 76 km fra Kristiansand.

Historikk

Da CKK-klatrerne med Nils Rune Birkeland i spissen begynte å klatre på Slettafjell på nittitallet, ble det funnet noen svært rustne, gamle bankebolter i fjellet. Disse peker muligens tilbake til Tim Davis på 70-tallet.

Klatringen

Slettafjellet byr hovedsaklig på svaklatring langs diedere og riss. Det betyr at klatringen stort sett er velsikret, men vær obs på at det finnes unntak! Den største attraksjonen er kanskje en fullboltet linje på hele sju taulengder og 80 bolter: Trygg og glad, grad 6.

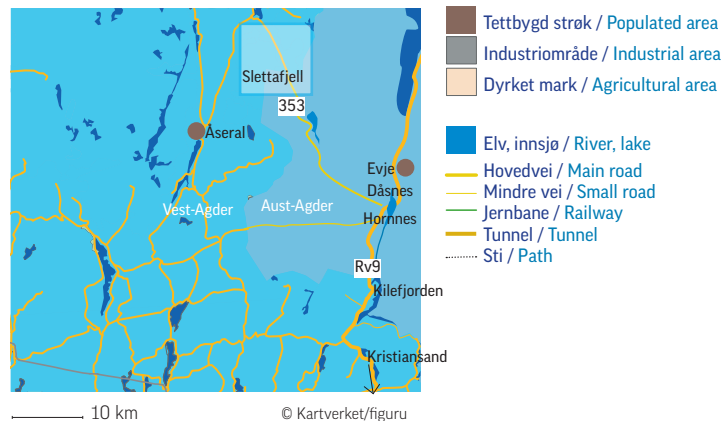
Adkomst

Fra Kristiansand kjører man mot Evje på Rv9 i 55 km. Ta til venstre i krysset ved Dåsnes mot Bortelid, Fv353. Veggen viser seg etter ca. 20 km på venstre side. Parkér i lomme på venstre side av veien og gå inn på tydelig sti mot veggen. NB: Parkér slik at bondens traktor kan passere! Man må holde høyre (nord) for myra om man vil forbli tørr på beina. Anmarsjen tar ca 10 minutter.

Approach

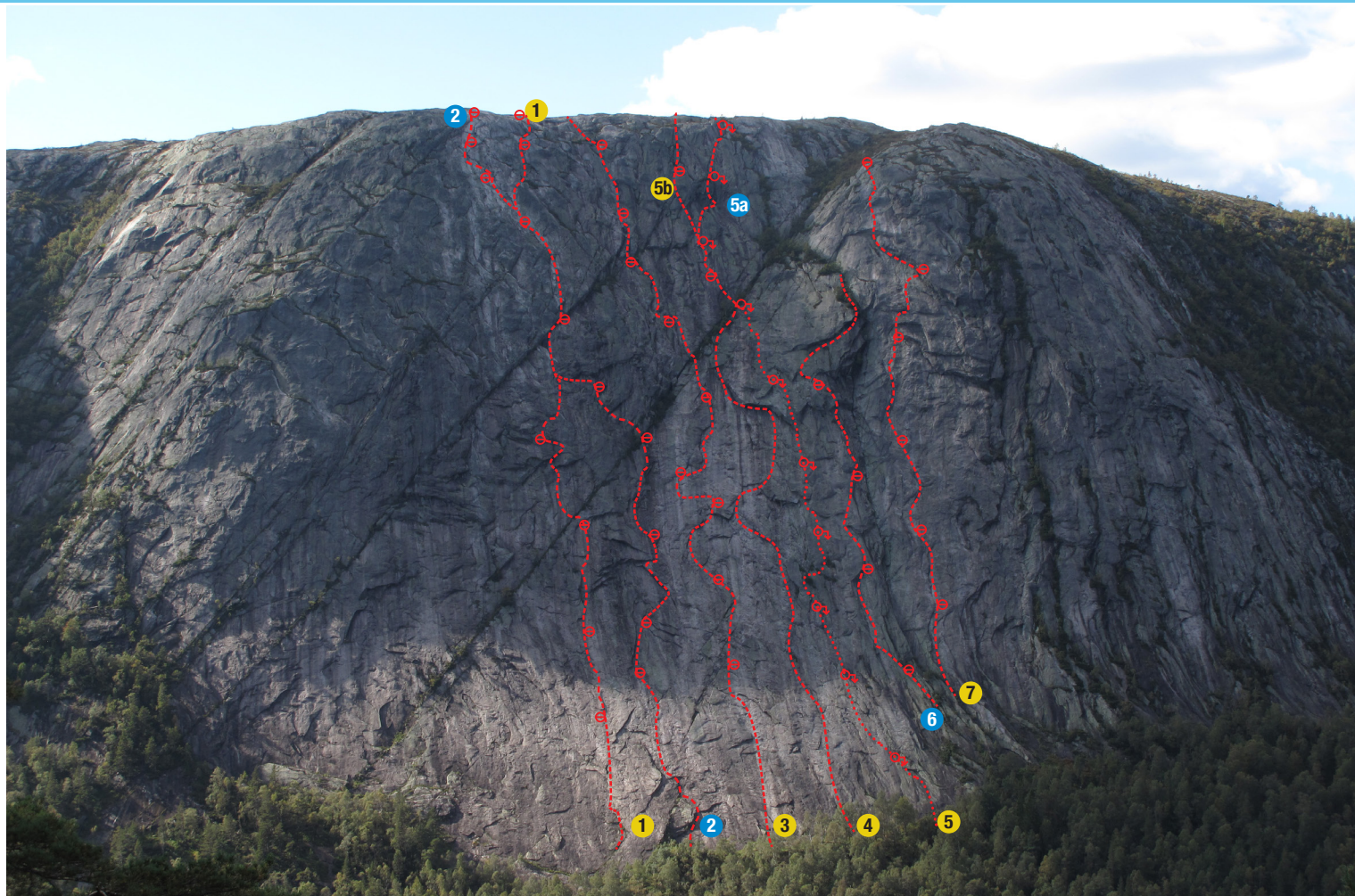
Follow Rv9 in direction Evje for 55 km. At Dåsnes (gas station) drive left in direction Bortelid on Fv353. After 20 km you can see the mountain from the road at your left hand side. Park at the left side of the road, make sure you don't block the road for the farmers tractor here. The approach to the wall is a pleasant 10 minutes walk from your car. Keep north of the wet terrain.

This is a multipitch trad climbing area, but one of the multipitches is fully bolted: Trygg og glad, grade 6 (meaning: Safe and happy).

Parkering:
32V 416488 6509376

Slettafjell:
32V 416291 6509052

Slettafjell

1 Rett på sak. Nils Rune Birkeland og Tom Egil Rosseland 2011 **6+**

100 meter intro + 7 taulengder. (2/100m), 4+/50m, 5/50m, 6+/55m, 5/50m, 5/55m, 5-/40m, 3/20m. Kort off width-parti i andre taulengde og ikke helt triviell overhengshekling i tredje taulengde gir god motstand og interessant klatring. Snaut to taulengder er felles med rute nummer 2. Mange muligheter og diffuse linjer i toppen. Utstyr: Kjekt med #3 / #4 Camalot samt en del mindre kamkiler.

2 Helt hjem. Nils Rune Birkeland, Lars Jacobsen og Fred Arne Wergeland 1997 **5-**

9 taulengder + intro (2+/150m), 4/50m, 5/45m, 5-/50m, 5-/50m, 5-/50m, 5-/50m, 4+/50m, 2+/45m. Gild rute som stormer den høyeste delen av veggen. Standard kilesett og noen medium store kamkiler.

3 Ikke bare blåbær. N. R. Birkeland og Torleiv Nordgaarden 1996 **6-**

8 taulengder + intro (2+/150m), 4/50m, 5+/50m, 6-/25m, 5+/50, 4/50, 4/50, 4+/20m, 4+/50m. Fin rute i reine formasjoner. 3. taulengde er dårlig sikret. Fjellbolter kan være en fordel her. Kilesett og små kamkiler.

4 Halvveis til himmelen. Ulf Chr. Bentsen og N.R. Birkeland 1995 **6-**

5 taulengder+ intro og utsteg. (2/100m), 4-/45m, 5+/50m, 6-/50m, 5+/50m, 4+/40m. Artig, variert tur. Tynn travers i 3. taulengde, og litt stifinning i 4. taulengde. Utsteg langs skrårampe til rappellfestene på "Trygg og glad".

5 Trygg og glad. Nils Rune Birkeland med følge 2000 **6/A1** 80x

7 taulengder. 2+/30m, 3+/40m, 4/45m, 5-/40m, 5/40m, 6/50m, 5+/40m. Hyggelig klatring på bolter. Taudrag i 6. taulengde. Cruxet kan løses ved teknisk klatring (pga tett og fin bolting). 12 kortslynger+ en 60 cm slynge. 2x50 m tau for rappellen.

5a Trygg og glad helt hjem. Nils Rune Birkeland, Tom Egil Rosseland og Halvor Danielsen **5+**

Tilfører ytterligere fire taulengder (5-/35m, 5/30m, 5+/50m, 4/35m) til «Trygg og glad». Naturlig sikret, men tre boltede standplasser underveis (andre, tredje og fjerde), som gir rappell retur hele veien ned fjellet. Taulengde en og to kan linkes med 60m tau med litt god strekk.

5b Tørr og glad. John A. Lund og Daniel Due Tønnesen **6-**

2 taulenger, grad 6- og 4. Alternativ avslutning av "Trygg og glad helt hjem". Går går i venstre kant av et større overheng, og kan gi en tørr avslutning på dagen dersom det er mye vannsig i toppen.

6 Prikken over i'en. **5+**

4 taulengder +intro (lett). 4/55m, 4+/50m, 5-/55m, 5+/50m. Lettere skive- og rissklatring avsluttes med litt heftigere sva og dieder i toppen. Denne ruten er ikke helt trivielt sikret, og det er en mulig escape inn i "Trygg og glad" før den mer krevende 5+ sistetaulengden. Retur: 25 m diagonal rappell fra tre inn i rute 5. 2x50 m tau, standard kilesett + noen små og en stor kamkile.

7 Heteslag. Gisle Andersen og Nils Rune Birkeland **6+**

6 taulengder + intro (lett) 5/40m, 6-/50m, 6-/45m, 5+/45m, 6+/50m, 5/60m. Nydelig rute! Beskrivelse lengde for lengde: perfekt sva/dieder, tynt sikra riss/dieder, svacrux, blokk med slynge, drømmelengde med småkiler og en borebolt, siste lengde kan med fordel deles opp i to. Små kamkiler i tillegg til standardrack.

For retur fra samtlige ruter anbefales den boltede rappellen ned "Trygg og glad". 6-7 rappeller fra rampen der den originale "Trygg og glad" slutter (rute nummer 5) og 9-10 rappeller (langs rute nummer 5a + 5) hele veien fra toppen av fjellet. Rappellen ned "Heteslag" (rute nummer 7) kan ikke lenger anbefales på grunn av gamle, single borebolter på en del av standplassene. Lengder på rappeller: Helt fra toppen av fjellet ("Trygg og glad helt hjem") er det først 35m, deretter 50 og 50 m. Videre, fra toppen på "Trygg og glad", er rappellene på 35m, 45m, 40m, 40m, 40m, 40m og 25m (der de to siste kan linkes til en rappell dersom man har to 60m tau).

Til minne

Påsken 2016 døde vår nære venn og gode taulagskompis Kris Roar Tveiten (f. 1986) fra Vinje i Telemark i en tragisk ulykke (ikke klatrerelatert). Kris Roar var den stødige typen du alltid ønsket å ha i andre enden av tauet når det virkelig røynt på i fjellet. Det skulle mer enn dårlig vær eller lange utklatringer til for å vippe ham av pinnen. Like stø på foten på sleipe sva høyt over siste sikring som vandrende på asfalten i byen. Han foretrakk langt det første og søkte til krevende utfordringer i fjellet, men uten selvskryt eller noen form for risikoromantikk. Som *klatreinstruktør høyfjell* og klubbutvikler for Norges klatreforbund formidlet han villig av sine erfaringer og inspirerte mange til å videreutvikle seg innenfor denne flotte sporten.

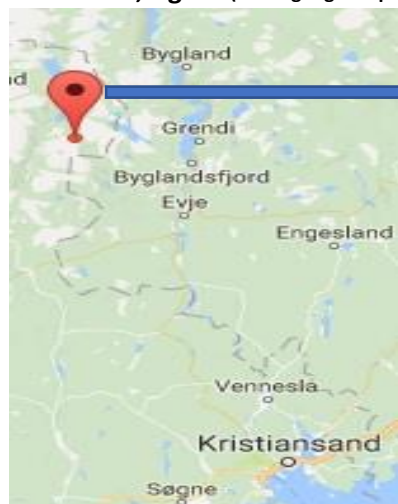
Også utenom klatringen var det mange som stod Kris Roar nær, så vi klatrere er langt fra alene om å slite med savnet i etterkant. Men som klatrere har vi i ettertid kanskje et ekstra sterkt behov for å lyse et minne over både den personen og den fjellmannen Kris Roar var, noe som kan representere gleden, eventyret og de verdiene han stod for i sporten – og i livet ellers. Dette behovet har nå materialisert seg i «Kris Roars minnerute» på Slettafjellet i Åseral kommune. Selv om det kanskje var lange turer på Telemarks klatrestorhet, Hægefjell, som stod hans hjerte nærmest, vendte han også flere ganger tilbake til denne bratte svaveggen på drøye 300 meter i det indre av Agder. Håpet er at denne minneruta ikke skal stå alene, som merket på noen som er forbi, men som noe som kan fortsette å leve både i og gjennom oss klatrere ved at vi begir oss eventyret i vold: En rute i Kris' ånd, ikke direkte farlig, men som likevel krever både en stødig fot, et kaldt hode og ikke minst en smule pågangsmot når det røyner på – for det gjør det til tider! Og selv om du ikke var blant dem som kjente ham, bli med og hedre Kris Roars minne du også. Spander en dag på denne ruta i sommer om du føler deg tilstrekkelig kompetent – eller en annen gang du har tid, lyst og anledning. Ingenting ville gledet oss mer!

Thor Inge Hansen, Jan Egil Hansen og Nils Rune Birkeland – Skien & Mosby & Kristiansand, juni 2017.

Rutebeskrivelse

- Slettafjellet i Åseral: *Kris Roars minnerute* ***, 6+ & E2+, 6 taulengder (6, 6-, 6+, 6-, 5, 4+) Førstebestigning: Nils Rune Birkeland og Thor Inge & Jan Egil Hansen 18/6-2017
- Utstyr: 2 x 70 meter halvtau (går greit også med 60 meter, se «detaljer» nedenfor), vanlig frirack med noen ekstra, små kamsikringer.
- Retur: 6 rappeller på doble bolter med minimum 2x 60 meter tau ned langs ruta *Heteslag* (se klatreføreren «Sørlandet Rock»).

Kartutsnitt, Agder (Kilde: googlemaps)

Slettafjellet: 58°42'40.3"N 7°33'11.8"E

Detaljer (NB: les fra bunnen)

6. «The show must go on», 4+ & E1, 70 meter: Følger siste del av Heteslag: Diagonal travers opp mot venstre for å runde overheng, så drag svakt oppover mot høyre og opp til doble ringer på standplass for rappell. Flere varianter mulig i toppen, sikringsmulighetene avgjør. Med 60 meter tau kan 5. taulengde først strekkes til naturlig sikret standplass i venstrekanten av overheng, ca. 15 meter etter rappellringene, derfra når man så helt opp.

5. «Det vil helst gå godt», 5 & E1, 45 meter: Fortsett diagonalt opp venstre langs stort høyrevendt dieder med gode kamsikringer før passering av hul blokk og glatt svatravers med fingertuppundertak og videre diagonalt opp små hyller til standplass med doble ringer for rappell. Siste 20 meter er her felles med «Heteslag», og rappell ned langs denne ruta er nå mulig med 2 x 60 meter tau. Førstebestigerne forsøkte seg på en direktevariant opp høyre og ut av dieder, ca. 10 meter fra standplassen i starten av taulengden. Resultatet ble en lang luftetur som heldigvis endte godt – derav navnet på taulengden.

4. «Hiv og hoi», 6- & E2, 60 meter: Først opp diederet, så travers mot høyre under overheng og videre opp gjennom overlappen på svakeste punkt. Fine kamsikringer, men krever kreativt sikringsarbeid for å unngå senere taudrag. Klipp 1. borebolt før høyretravers over hengende svaplate (2. borebolt) og travers opp til venstrevendt dieder som via 3. borebolt (crux) leder helt opp til slak svaplate under topphenget og inn i stort venstrevendt dieder hvor naturlig sikret standplass.

3. «Memorial pitch», 6+ & E2+, 55 meter: Lett opp høyrevendt dieder til venstre før travers mot høyre. Resten av taulengden kan anses som et sammenhengende crux: Først passering av borebolt og plassering av tynn kamsikring opp og bak liten kant. Videre tynn svatravers og fingerlaybak med utsatt opptak til 2. borebolt. Utklatring! To borebolter passeres før flakkant leder opp til 4. borebolt. Utklatring! Kort venstretravers, så rett opp til overlapp for plassering av god kamsikring og videre opp til ny overlapp med god kamsikring før opptak til 5. borebolt. Videre lett opp til standplass med doble ringer for rappell. Med 60 meter tau nås standplassen helt eksakt fra alternativ standplass midt i buediederet på 2. taulengde. NB: Siste mulighet for rappell ned langs ruta til bakken. 2. taulengde kan til nød rappelleres med 2 x 60 meter tau.

2. «Hal i og dra», 6- & E2, 70 meter: Rett opp svaplata og opp i overlappssystem (kamsikringer). God kile før hule skiveflak på hylla og til venstre opp høyrevendt dieder med liten, men god kamsikring før passering av to borebolter (crux). Deretter venstretravers inn i buedieder som leder opp mot høyre. Dobble ringer for rappell på standplass. Med 60 meter tau må andremann følge løpende om standplassen skal nås. Alternativt kan god standplass legges på egne sikringer midt i buediederet.

1. «Tveitens spesial», 6 & E2+, 50 meter: Høyrevendt dieder så ut på svaplata og rett opp. Taulengden kjennetegnes av utklatringer på små, men gode kamsikringer, bortsett fra siste stekket opp til borebolten før toppbulken. Tør du? Dobble ringer for rappell på standplass. Variant av taulengden (5+ & E1+) følger lett vegeterte, små diedere til høyre for svæet helt fra starten og videre langs litt hule riss & flak opp til standplass.

Kris Roar Tveiten i sitt rette element, Storen juli 2012

Thor Inge Hansen går crux-svaet på «Memorial pitch», 6+

Nils Rune Birkeland i bratta på «Hiv og hoi»-lengden, 6-

Vedlegg 3 (Lindalsfjellet)

En Ettermiddags Drøm 7-, tre taulengders mixrute E1 (5+/6+/7-)

Første taulengde er naturlig sikret der den går over 7-8 m sva før man holder mot høyre og følger et 45-50 m diedersystem grad 5 opp til to ringbolter. Andre taulengde begynner med 6+ sva og fire bolter, en slags en oppkjøring til siste taulengde.

Den fortsetter mot venstre opp en kamin som man må klatre gjennom i slakt overheng før man fortsetter opp et riss-system på høyre side av et markant lyst felt (stort flak har glidd ut). Standplassen er to ringbolter etablert i enden av risset der et blokkoverhengformasjon starter.

Tredje taulengde går 5-6 m i dette diederet før man må entre ut til venstre over eggen mot venstre i en artig bevegelse. Man følger på rett opp sva langs kanten og deretter over til venstre i et vertikalt krystallbånd som følges til det nær ebber ut, men holder linje svakt mot venstre. Standplass er ca 7 m over siste av i alt tolv bolter.

Anmarsj:

Ca 45 minutter fra P-plass/avkjørsel midt i bakken (Linddalen/Dåsvandsdalen). Ta sikte på stor furu på toppen av et vegetert fremspring til høyre for renneformasjon. Hold derfor svakt høyre over bekk, opp til en 300 år gammel eik, opp i den høyre (største) renne ovenfor eika. Før toppen av renne går man ut til høyre og traverserer i lyngen bort til den øverste furua på det vegeterte fremspringet. Vi satte opp tre varder fra renna til innsteget.

Rappellretur eller 6-800 m nordover langs ryggen til en kløft/renne fører ned i steinura og videre ned til den gjengrodde kjerrevegen som ender opp på hovedvegen/P-plass.

ET STORT LITE EVENTYR

Den som søker skal finne, står det skrevet. Disse to klatrerne lette, og dermed ble drømmen om jomfruelig fjell og førstebestigninger virkeliggjort.

TEKST TOM EGIL ROSSELAND

Mange søker etter «eventyret» og dras mot det ukjente og å mestre det uforutsette. Hvordan eventyret gestaltes og realiseres varierer. Klatrere opplever ofte dette eventyret i planlegging og gjennomføring av turer hvor egne ferdigheter, ut over selve klatringen, utfordres. Gjerne å gå ruter ingen før har gått, finne uoppdagede klipper eller større vegger og fjellområder. Det kan ofte være krevende å sette slike eventyr ut i live, men som for Askeladden, kan gevinsten oppleves som umaken verd.

ALT ER OPPDAGET

Som en noe tilårskommen middelungdom på 48 år har jeg siden sent på åttitallet hatt stor glede av å utforske klassiske klatreperler i inn- og utland. Selv om turmålene i en eller annen form har vært beskrevet, har jeg så absolutt opplevd spenning og intensitet i å repetere andres bragder. På tross av tiår med en slags tilfredsstilt eventyrlust, har jeg hatt en gryende spire og dragning mot det klassiske eventyret; å gå egne ruter, finne min egne klippe – eller det ræeste; å finne mitt eget fjell!

Men jeg har tenkt at alt er oppdaget. På Sørlandet, i min del av kongerike, har en rekke legender og konstellasjoner herjet. Kjent for mange er sikkert Mike Tombs, Dæhlie/Doseth, Nedkvitne/Nøst, Mårdalen/Grimeland, Weninger/Brunnert og Nils Rune Birkeland. I flere tiår var de på leting etter, og fant, alt av klipper

og fjell. Slik kan det i hvert fall føles og under slike forhold opplever jeg at min spede kime av pionerånd har hatt dårlige vekstvilkår. Når Nils Rune Birkeland med flere brukte uker og år i telt og kajakk på å førstebestige landsdelens siste (?) uoppdagede fjellvegger, der disse hadde gjermt seg bort på Spafjell og Urdenosi, hinsides allfarveg, kan vi vel ikke si at det ble høstet av de lavest hengende frukter! (Se norsk-klatring.no/Impulser/Ute/Fjell/Nytt-i-Telemark).

HEMMELIG EVENTYRPLAN

Det var med dette som bakteppe jeg var fylt med en ekstra hemmelighetsfull fryd da jeg stakk innom Nils Rune Birkeland for å hente Christianssand Klatreklubbs slagdrill. Jeg hadde jo antakelig oppdaget et uklartet fjell og fornemmet eventyrets sitring og jeg var ikke bare svanger, men nær nedkomst for realisering av dette eventyret. Med meg hadde jeg fått en av mine trofaste klatrepartnere Finn Dag Hjelseth som jeg hadde lokket ut i uløkk. Således svarte jeg vagt «økseskaft» på spørsmål fra den garvede pioner Birkeland om hvor drillen skulle brukes. For å bevare vennskapet, svarte jeg «Åseral» og «Bortelid-området» på oppfølgingsspørsmålet, noe han tidsklemt slo seg til ro med.

PÅ REKOGNOSERING

Med prognoser for godvær var jeg ekstra oppspilt og tankene løp like lett og uanfektet som min rekognose-

«Før det ble besluttet å ta med drillen, hadde vi følt på alle pionerers dilemma; balansen mellom sporløs ferdsl, sikkerhet og det å gjøre veggen tilgjengelig.»

JOMFRUELIG: Det var en deilig følelse å være i gang med eventyret opp vestveggen, som var typisk for landsdelens svavegger med en forsiktig begynnelse og et bratt topparti. Foto: Finn Dag Hjelseth

OPPRACKA: Etter loddtrekning skulle jeg begynne i den skarp-este enden av tauet, godt utstyrt med et velfyllt rack fra skreppa. Foto: Finn Dag Hjelseth

NEDSIKT: Det gikk ikke inflasjon i setting av sikringer, men tilfredsstillende nok for graden. Foto: Tom Egil Rosseland

ringsferd drøye to uker tidligere. Da hadde jeg kjørt de ti milene nordover fra Kristiansand og inn til Juvassdemningen. Derfra hadde jeg, kun ikledd shorts, kikkert og iPhone, jogget to idylliske kilometer inn til Juvasstølen. Målet var Juvasstølfjellet og de antatt uoppdagede vest- og sydveggene. Et fjell jeg på utallige ski- og løpeturer i Bortelid-området hadde beskuet, der det lå som en blåne på østsiden av Juvatn. På parkeringen ved demningen fikk jeg tatt de første bildene og videre inne ved Juvasstølen kunne jeg beskue den ca 150 meter høye sydveggen på nært hold. Den fremsto delvis begrodd, men med innbydende renner, diedere og svapartier med skiver og overlapper. Jeg småløp videre nordover, og forserte et vegetert og noe bratt blokk-terreng før jeg var i posisjon til å undersøke vestveggen nærmere. Den fremstod som en av landsdelens typiske svavegger der en forsiktig begynnelse reiste seg mot et bratt topparti hvor jeg kunne skimte et overheng og noen mindre overlappspartier. Så jeg her konturene av et eventyr? Håpet om materialisering steg da oversendt fotodokumentasjonen ble godt mottatt av Finn Dag.

ASKELADDEN OG HJELPEREN

Der jeg nå jeg suste nordover på RV 9, hadde Finn Dag også kommet seg avgårde fra Oslo-området og vi nærmet oss hytta på Bortelid fra hver vår kant, glade for at ingen i siste liten hadde inndradd de godkjente permisjonssedlene. Jeg hadde planlagt for litt kveldsklatring på et lokalt egenutviklet crag, og før solen gikk ned, hadde vi kjempet oss opp noen av linjene. Ved bålpannen på terrassen den kvelden ble planene for neste dags eventyr lagt før vi søkte husly for natten. (Se fører for Bortelid her: ckk.no/foerer/rock-roll-bortelid.aspx.)

Morgenen etter rant solen opp som i eventyrene og skreppa ble fylt med kjent rack, dog med litt ekstra redundans i utvalget av kammer og kiler. I skreppa hadde Askeladden også, tidsriktig eller tradisjonsløst – leserens valg, en drill, ringbolter og noen hengere. Etter en kort biltur kunne vi betrakte Juvasstølfjellet fra Juvassdemningen, men i motsetning til sist, hadde jeg som Askeladden nå med både gode hjelpere og ymse remedier, dersom prinsessa av Juvasstølen skulle vise seg vrien og vrang.

Det tok oss tju forventningsfulle minutter før vi stod ved Juvasstølen og gransket sydveggen med kikkert. Den var full av muligheter, men vi spottet ikke øyeblikkelig noen helt klare linjer, så vi fortsatte mot vestveggen og forserte den vegeterte ura i optimistisk driv. En tiltagende varme gav denne junidagen et sommerlig preg. Vel fremme befestet vår antakelse av veggens beskaffenhet seg; overkommelig, men med et bratt topparti. I loddlinje fra det vi definerte som innsteget, bød dette på en tydelig overlapp, noe som ble plan A, så fikk vi heller vurdere veien videre når vi kom så langt.

Før det ble besluttet å ta med drillen, hadde vi følt på alle pionerers dilemma; balansen mellom sporløs ferdseil, sikkerhet og det å gjøre veggen tilgjengelig. Vi ønsket primært å gå en naturlig sikret linje, drillen ble derfor bragt med for å etablere en rappellretur for å åpne for muligheten til å gå flere ruter samme dag. Returen på denne delen av fjellet hadde vi vurdert som en tidkrevende affære. Vi så også at det kunne dukke opp behov for å sette en bolt eller to om utklatringspotensialet ble for stort. En rute med for høy grad av eksponering, er ofte ikke så lett å anbefale videre til andre.

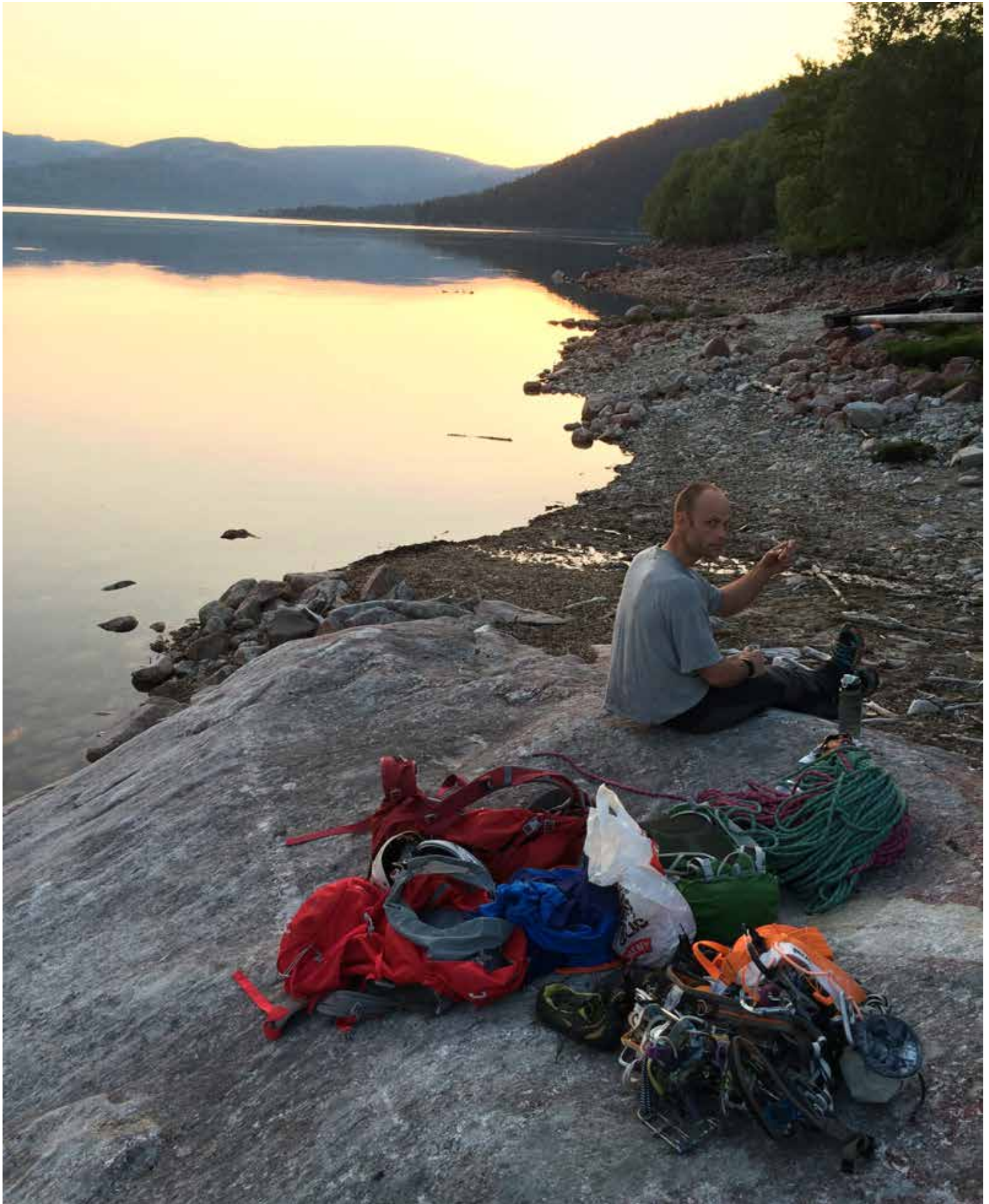
EVENTYRET

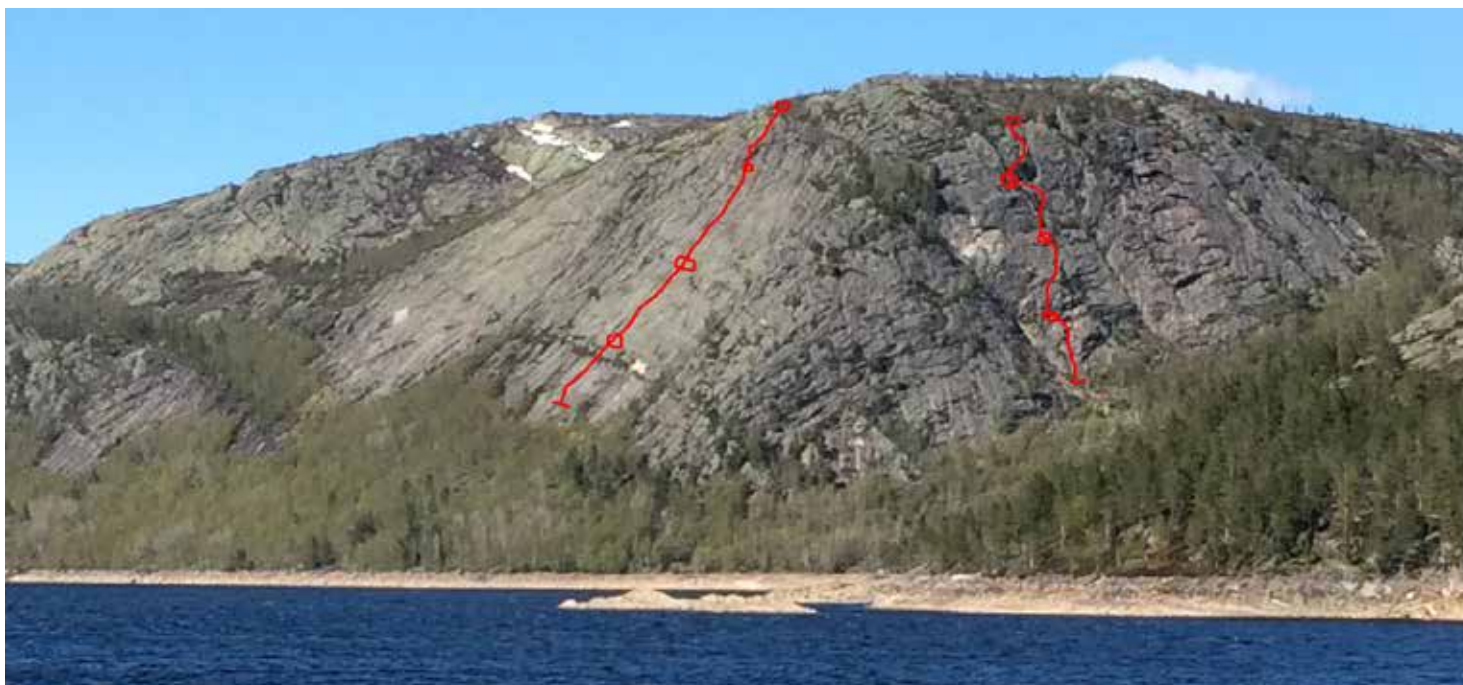
Etter loddtrekning stod jeg nå i den skarpe enden av tauet. Det var en deilig følelse å legge ut på den første taulengden opp vestveggen. Det var lett sva med noen brattere partier. Taulengdene ble strukket til nær 60 meter og standplass etablert naturlig. Selv om det ikke gikk inflasjon i setting av sikringer, var det tilfredsstillende sikringsmuligheter for graden som etter hvert strammet seg litt til. Første taulengde satte vi til 4-, neste, grad 4 og tredje taulengde fikk grad 5-. Vi var nå kommet opp til toppartiet og hadde så langt, graden til tross, klatret og sikret med sindig årvåkenhet. Dette var jo nybrottsarbeid må vite.

Før Finn Dag tok til på å lede opp toppartiet på fjerde taulengde, beskuet vi strukturene i fjellet og undersøkte de muligheter som hadde åpnet seg. Vi kunne ane tre alternativer videre; en direkte som ledet gjennom en overlapp i et forma-

«Vel fremme befestet vår antakelse av veggens beskaffenhet seg; overkommelig, men med et bratt topparti.»

KVELD: Vel nede på Juvasstølen ble det tid til litt kveldsmat ved dammens aftenblanke bredd. Foto: Tom Egil Rosseland

NYE RUTER: Juvasstølfjellet ligger der fremdeles nesten helt uoppdaget. To fire-taulengders tradruter er foreløpig gått; Vestveggen Bare Egil (5+) med boret rappellretur og Sydveggen «kke bare Bare Egil (6+). Foto: Tom Egil Rosseland

sjonsrikt overheng, en til høyre og litt inn i formasjonen og en traverserende «fluktrute» til venstre. Vi gikk for direktevarianten som viste seg å ha store tak, gode sikringsmuligheter og gav utsøkt klatring.

Vel oppe spankulerte vi litt rundt og beskuet verden fra eventyrenes litt eksiterte perspektiv. Sjattringer i blått, grått og grønt gjorde det sydligste av Setesdalsheiene ekstra vakre der de lå med absolutt siste rest av gjenstridig snø tappert kjempende mot sommervarmen.

Vi etablerte noen retningsindikerende var der ned mot stedet vi ville bore det første paret med ringbolter. Drillen ble tatt frem og vi boret de første hullene. Her var det viktig at hullene ikke ble for dype, ikke for grunne og ikke for vide. Askeladden hadde litt bore-erfaring fra tidligere og med to gode ringbolter i solid fjell, kunne returen begynne. Sjelden hadde vi vel trivdes bedre på en rappellretur der vi nå i reversert rekkefølge, oppsøkte standplassene til de fire taulengdene på vårt nybrottsarbeid. Kreasjonen fikk navnet «Bare Egil» og graden ble satt til 5+ etter siste taulengdes crux. På veg ned hadde vi god tid til både nyte og foto-dokumentere ruta. Svært tilfreds tok vi sekkene på ryggen, skottet en siste gang opp på ruta, og la i veg ned den bratte krattskogen mot sydveggen og dagens andre førstebestigning.

Tilbake på Juvasstølen inpsiserte vi den formasjonsrike sydveggen. Planen her ble litt løselig; vi ville forsøke å komme til topps ved å starte opp noen markerte riss for så fortsette litt på lykke og fromme. Da vi vurderte at returen her ville være

en flott spasertur, ble «drill og dall» lagt igjen ved stranden på stølen. Rissene på første taulengde var nær klassiske (5-) med standplass etter 35 meter under et takoverheng. Takoverhenget, mesterlig ledet av Finn Dag, ble satt i grad 6+. Det var ikke uten en utrykksfylt lettelse han fikk satt en kam på en avsats over hovedcrukset. Tredje taulengde gav 4'er klatring med et 5/5+ parti før den fjerde og siste taulengde bød på et velsikret og litt fuktig 6+ crux. Vel oppe ble vi igjen preget av en slags kontemplativ følelse. Vi hadde hatt store forventninger før vi begynte og det hadde for så vidt vært intenst da det stod på. Nå stod vi her i kveldssol og skuet ned på Juvasstølen som lå i et duvende hei-landskap med en himmel perfekt gjengitt i Juvasdammens vannspeil. Det hadde vært et eventyr, vi hadde fremdeles litt igjen av fredagskvelden og egentlig en hel helg foran oss.

Askeladden og hjelperen nøt den naturskjønne prinsessens enkle retur ned til stølen, plukket med seg resten av utstyret og slentret tilbake på stien de på morgenen hadde kommet fra. Den kvelden skrønet de begge skamløst om sine kamper mot bratte bergbundne tusser og troll.

PRINSESSA OG HALVE KONGERIKE

Resten av helgen ble det klatret på Slettafjell og Lindalsfjellet, så Juvasstølfjellet ligger fremdeles der nesten helt uoppdaget. Kun to fire-taulengders ruter er foreløpig gått; Bare Egil (5+) og Ikke bare Bare Egil (6+).

Om andre har eventyrlust og gode hjelpere, har prinsessa vist at hun lar seg klatremålbinde. Vi fikk tillatelse fra grunneierne til å bore rappellfestene på vestveggen, men fikk forståelse av at de ikke ønsket dette skulle bli en sportssklippe. Juvasstølfjellet har flotte muligheter for utvikling av nye trad-ruter og husk; eventuelt nye bolter må alltid avklares med grunneier.

«Svært tilfreds tok vi sekkene på ryggen, skottet en siste gang opp på ruta, og la i veg ned den bratte krattskogen mot sydveggen og dagens andre førstebestigning.»